

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації до самостійної роботи
здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
освітнього ступеню «бакалавр»

Київ 2024

Укладачі: *О.В. Чумак – доктор. економ. наук, доц.,*
В.Є. Кома́ндровська – канд. економ. наук, доц.,
О.О. Соловійова – канд.економ.наук, доц..

Рецензент *М.М. Андрієнко*

Затверджено на засіданні Науково-методично-редакційної ради Національного авіаційного університету (протокол № 5/24 від 16.05.2024 р.).

ПЗ   **Підприємництво та торгівля. Вступ до спеціальності:** Методичні рекомендації до самостійної роботи / уклад.: О.В.Чумак, В.Є. Кома́ндровська, О.О. Соловійова. – К. : НАУ, 2024. – 48 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи містить вказівки до практичних занять за тематикою курсу, запитання для самоперевірки, практичні ситуаційні завдання, а також список джерел.

Для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійних програм «Підприємницька діяльність в авіації», «Підприємництво та бізнес-технології», «Митна та біржова справа».

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МОДУЛЬ 1. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ».....	5
ТЕМА 1. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ В НАЦІОНАЛЬНОМУ АВІАЦІЙНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	5
ТЕМА 2. ЗМІСТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І МІСЦЕ ПІДПРИЄМЦЯ В СУСПІЛЬСТВІ.....	8
ТЕМА 3. ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	13
ТЕМА 4. ПІДПРИЄМНИЦЬКА ІДЕЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	16
ТЕМА 5 ЕТИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	18
Тема 6. ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС ЯК СУЧАСНА ФОРМА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	21
Тема 7. ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО.....	23
ТЕМА 8. СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО.....	27
Тема 9. ТОРОГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО.....	30
ТЕМА 10. БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	32
Тема 11. МИТНА СПРАВА.....	334
ТЕМА 12. ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АВІАЦІЇ.....	37
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	40

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» є теоретичною та практичною основою сукупності знань та вмінь, що формують профіль фахівця в сфері підприємництва та торгівлі». Метою викладання дисципліни є формування у здобувачів загального уявлення про зміст та специфіку їхньої майбутньої професійної діяльності, про систему університетської освіти в Україні.

Самостійна робота здобувача (СРС) є невід'ємною частиною освітнього процесу з дисципліни «Вступ до спеціальності». Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами під час лекцій, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь з соціального підприємництва.

Метою самостійної роботи здобувача є формування самостійності як риси характеру та важливої професійної якості, поглиблення теоретичних знань, розвиток практичних вмінь та навичок із соціального підприємництва.

Завдання СРС:

- закріпити теоретичний матеріал;
- активізувати творчі здібності здобувачів, розвивати навички роботи з літературою;
- сформуванню вмінь самостійно аналізувати соціальні проблеми та розробляти рішення за допомогою бізнес-підходів;
- сформуванню навички розробки проєктів у сфері соціального підприємництва.

В рамках вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» застосовуються такі види СРС:

- підготовка до лекцій і практичних занять;
- самостійне опрацювання окремих тем навчального курсу;
- написання есе та рефератів;
- виконання індивідуальних завдань;
- розробка власного проєкту соціального підприємства;
- підготовка до проміжного та підсумкового контролю знань.

Контроль виконання самостійної роботи здійснюється в таких формах:

- усне опитування на практичних заняттях;
- перевірка конспектів, рефератів, есе, індивідуальних завдань;
- проміжне та підсумкове тестування.

Модуль 1.
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА
ТОРГІВЛЯ»

ТЕМА 1.
ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ
ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ В НАЦІОНАЛЬНОМУ
АВІАЦІЙНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Питання для самостійної роботи

1. Особливостей системи вищої освіти в Україні.
2. Місце НАУ в системі вищої освіти України.
3. Організація навчального процесу з підготовки бакалаврів у НАУ.
4. Роль випускової кафедри у підготовці бакалаврів з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Література: [1]; [6]; [10–11]; [14]; [19].

Методичні рекомендації

Метою заняття є здобуття знань та набуття практичних навичок з проведення комбінації бізнесів та оцінювання бізнес-моделей авіакомпаній. Після вивчення теоретичних питань практичного заняття 1 здобувач повинен *знати* стратегічні комбінації бізнесів, категорії поглинання та визначення бізнес-моделі авіакомпанії, а також *уміти* визначати стратегічні комбінації спільного проєкту для досягнення основної мети бізнесу.

Вивчаючи цю тему, потрібно ознайомитися з нормативно-правовими документами, що регулюють сферу вищої освіти в Україні, в першу чергу Закон «Про вищу освіту», визначити основні положення закону, особливостей системи вищої освіти в Україні, особливості державного регулювання та стандарти вищої освіти в Україні, роль Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО).

Рекомендується також, використовуючи джерела Інтернет, порівняти системи вищої освіти в Україні та провідних країнах Європи та світу, вивчити основні положення Болонської системи, її роль у забезпеченні академічної мобільності, а також вивчити місце НАУ в системі вищої освіти України, історію розвитку університету, відвідати Музей НАУ та Музей авіації, ознайомитися з процесом розвитку навчального закладу.

З метою детального вивчення організації навчального процесу з підготовки бакалаврів у НАУ рекомендується ознайомитися з нормативною документацією університету, зокрема положеннями Системи менеджменту якості, що регламентують різні сторони підготовки здобувачів вищої освіти та роль випускової кафедри у підготовці бакалаврів з підприємництва та торгівлі, зокрема навчальної, методичної та наукової роботи, Озна-

йомитися з Положенням щодо забезпечення академічної доброчесності в Україні та НАУ.

Типові тестові завдання

1. Що визначає вища освіта в Україні?
  - а) сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок
  - б) способи мислення, професійні, світоглядні і громадянські якості
  - в) морально-етичні цінності, інші компетентності
  - г) всі відповіді правильні
2. Закон України «Про вищу освіту» встановлює:
  - а) правові засади функціонування системи вищої освіти
  - б) організаційні засади функціонування системи вищої освіти
  - в) фінансові засади функціонування системи вищої освіти
  - г) всі відповіді правильні
3. На якому рівні вищої освіти здійснюється підготовка молодшого бакалавра?
  - а) початковий рівень
  - б) перший рівень
  - в) другий рівень
  - г) третій рівень
4. Коли Україна приєдналася до Болонського процесу?
  - а) 19 травня 2005 р.
  - б) 19 травня 2006 р.
  - в) 19 травня 2007 р.
  - г) 19 травня 2008 р.
5. Скільки європейських країн є учасниками Болонського процесу?
  - а) 27
  - б) 37
  - в) 47
  - г) 57
6. Коли офіційно розпочався Болонський процес?
  - а) у 1998 р.
  - б) у 1999 р.
  - в) у 2000 р.
  - г) у 2001 р.
7. Що передбачає європейська кредитна система?
  - а) введення двоциклового навчання
  - б) розширення мобільності здобувачів
  - в) облік трудомісткості навчальної роботи в кредитах
  - г) забезпечення привабливості європейської системи освіти
8. Скільки кредитів складають навантаження здобувача очної форми навчання впродовж академічного року згідно ECTS?

- а) 30
- б) 60
- в) 90
- г) 120

9. Що таке академічна година?

- а) мінімальна облікова одиниця навчального часу
- б) час проведення лекцій
- в) час проведення практичних занять
- г) час самостійної роботи здобувачів

10. Що визначає стандарт вищої освіти?

- а) перелік кваліфікацій за кожним освітньо-кваліфікаційним ступенем
- б) перелік напрямів та спеціальностей за кожним освітньо-кваліфікаційним ступенем
- в) загальні вимоги до кожного освітньо-кваліфікаційного ступеня
- г) всі відповіді правильні

11. Що забезпечує мобільність здобувачів згідно принципів Болонської декларації?

- а) запровадження європейської кредитної системи
- б) введення двоциклового навчання
- в) контроль якості освіти
- г) розширення мобільності здобувачів освіти

Теми рефератів:

1. Система вищої освіти України: структура, рівні, документи про освіту.
2. Болонський процес та його вплив на розвиток вищої освіти в Україні.
3. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS): особливості та переваги впровадження.
4. Забезпечення якості вищої освіти в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.
5. Академічна мобільність здобувачів як ключовий принцип Болонського процесу.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення вищої освіти в Україні згідно чинного законодавства.
2. Охарактеризуйте рівні та ступені вищої освіти в Україні.
3. У чому полягає сутність Болонського процесу? Коли Україна приєдналася до нього?
4. Які ключові позиції було сформульовано в рамках Болонської декларації?

5. Розкрийте особливості європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).
6. Які переваги надає ECTS здобувачам та університетам?
7. Дайте визначення основним елементам академічного глосарію (кафедра, спеціальність, кваліфікація тощо).
8. Що включає в себе поняття якості вищої освіти?

ТЕМА 2. **ЗМІСТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І МІСЦЕ** **ПІДПРИЄМЦЯ В СУСПІЛЬСТВІ**

Питання для самостійної роботи

1. Підприємництва, умови та принципи його здійснення.
2. Формування та становлення теорії підприємництва.
3. Наукові дослідження феномену підприємництва.
4. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності.
5. Здатності, що визначають можливості людини займатися підприємницькою діяльністю.

Література: [1]; [6]; [10–11]; [14]; [19].

Методичні рекомендації

Метою заняття є вивчення історичних аспектів розвитку підприємництва, особливостей набуття підприємницьких якостей здобувачами вищої освіти. Для досягнення даної мети слід розглянути історію розвитку підприємництва та його роль у формуванні сучасної економіки, проаналізувати внесок відомих підприємців у розвиток суспільства та економіки.

Важливо звернути увагу, що характерними рисами та якостями успішного підприємця є: ініціативність, креативність, готовність до ризику, лідерські здібності тощо. Потрібно відповісти на питання практичного завдання 1 та спробувати з'ясувати, як ці якості можна розвинути в собі.

Слід ознайомитися з основними поняттями та визначеннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, такими як суть підприємництва, функції підприємця, види підприємницької діяльності тощо. Зверніть увагу, що головним законодавчим документом, що законодавчо регулює підприємницьку діяльність в Україні є Господарський Кодекс.

Проаналізуйте функції, які виконує підприємець у суспільстві, зокрема створення робочих місць, сплату податків, задоволення потреб споживачів, сприяння інноваціям та конкуренції та роль підприємництва у формуванні середнього класу та забезпеченні соціальної стабільності в суспільстві. Розгляньте, як розвиток малого та середнього бізнесу впливає на зменшення безробіття та підвищення рівня життя населення. Оцініть значення цих функцій для розвитку економіки та суспільства.

Ознайомтеся з основними проблемами та викликами, з якими стикаються підприємці у своїй діяльності, такими як високі податки, бюрократія, нестабільність законодавства, корупція тощо. Подумайте, які заходи можуть бути вжиті для покращення умов ведення бізнесу.

Розгляньте етичні аспекти підприємницької діяльності, зокрема соціальну відповідальність бізнесу, чесну конкуренцію, дотримання прав споживачів та працівників. Проаналізуйте, як етична поведінка підприємців впливає на їх репутацію та довіру суспільства. Вивчіть успішні приклади підприємницької діяльності у вашій країні та світі. Проаналізуйте фактори, які сприяли успіху цих підприємців, та уроки, які можна винести з їхнього досвіду.

Для закріплення знань рекомендується відвідати семінари, конференції та зустрічі з успішними підприємцями, що регулярно організується випусковою кафедрою для отримання практичних знань та натхнення.

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1. Підготуйте презентацію на тему: «Досвід підприємницької діяльності в Україні та світі» Можна взяти одну компанію і розповісти про її шлях до успішної підприємницької діяльності чи декілька та порівняти їх

Завдання 2. Пройдіть тест на спроможність займатися бізнесом. Визначить ваші сильні та слабкі сторони, що характеризують вас к майбутнього підприємця.

Тест на спроможність займатися бізнесом

Дії: за кожен позитивну відповідь проставте 1 бал і підсумуйте результати.

1. Чи поведетеся наодинці так само, як тоді, коли за Вами спостерігають?
2. Чи вважаєте Ви себе здатним бути лідером у родині, в колі друзів?
3. Чи вважаєте Ви хитрість гарною та корисною рисою?
4. Чи можете Ви розпочати розмову з незнайомою людиною?
5. Чи любите робити те, що вам до вподоби, не хвилюючись про те, що подумують інші?
6. Чи поїдете у транспорті без квитка, якщо забули гроші чи проїзний квиток?
7. Чи заздрите успіху Ваших знайомих?
8. Чи звертаєтесь на «Ви» до Ваших старших за віком родичів?
9. Чи можете усно швидко обчислити скільки буде 3% від 3 %?
10. Чи приходите на кілька хвилин раніше зазначено часу (на лекцію, на прийом до лікаря, на ділову зустріч тощо)?
11. Чи приходите вчасно на побачення?

12. Чи вважаєте за потрібне давати невелику суму офіціанту понад зазначену в рахунку?
13. Чи засмучуєтесь, якщо вас обрахував продавець на ринку або в магазині?
14. Чи швидко ви зважуєте всі «за» і «проти», щоб прийняти рішення?
15. Чи сідаєте у міському транспорті на будь-яке вільне місце?
16. Чи часто ви робите не те, що від вас очікують, дієте без інструкцій?
17. Чи любите скаржитись на неякісне обслуговування?
18. Чи вважаєте, що те, до чого ми звикли, краще, ніж щось невідоме?
19. Чи позичили б ви гроші, щоб втілити свою ідею?
20. Чи зможете залишити валізу на вокзалі під наглядом незнайомця?

Ключ до тесту:

13-20 балів – Ви маєте підприємницький хист; якщо Ви отримали ці бали у результаті підглядання у відповіді, вирахуйте 8 балів та орієнтуйтеся на новий результат.

10-12 балів – Ви володієте не всіма потрібними якостями підприємця, але у Вас є реальні шанси досягти успіху в бізнесі.

5-9 балів – Ви чесна, порядна людина, у вас непоганий характер, так що не все втрачено в житті, спробувати себе в бізнесі можна.

Теми доповідей

1. Виникнення та еволюція поняття підприємництва.
2. Еволюція термінів «підприємництво» та «підприємець».
3. Умови і принципи підприємницької діяльності.
4. Сутність, види та значення підприємництва.
5. Розвиток підприємництва в Україні.
6. Проблеми та перспективи підприємницької діяльності в Україні.
7. Правове поле здійснення підприємницької діяльності.
8. Вимоги до підприємця в сучасному економічному середовищі.
9. Особливості підприємницької праці.
10. Підтримка підприємництва в Україні.
11. Система господарського законодавства України.
12. Сутність, принципи та види підприємницької діяльності відповідно до господарського законодавства України.
13. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності та їх характеристика.
14. Переваги та недоліки різних організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
15. Правові засади вирішення спорів в сфері підприємництва.
16. Засновницькі документи суб'єктів господарювання.
17. Антимонопольне регулювання підприємницької діяльності в Україні.

Типові тестові завдання

1. Підприємницька діяльність - це:
  - а) діяльність, спрямована на отримання прибутку
  - б) діяльність, пов'язана з виробництвом товарів і послуг
  - в) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність
  - г) діяльність, пов'язана з управлінням підприємством
2. Основною метою підприємницької діяльності є:
  - а) задоволення суспільних потреб у товарах і послугах
  - б) отримання прибутку
  - в) створення робочих місць
  - г) розвиток економіки країни
3. Підприємець - це особа, яка:
  - а) працює за наймом
  - б) займається підприємницькою діяльністю
  - в) є власником підприємства
  - г) управляє підприємством
4. Які якості притаманні успішному підприємцю?
  - а) ініціативність, креативність, готовність до ризику
  - б) пасивність, консерватизм, обережність
  - в) безвідповідальність, недисциплінованість
  - г) низька працездатність, небажання навчатися
5. Яку роль відіграє підприємництво в розвитку економіки?
  - а) сприяє розвитку конкуренції та інновацій
  - б) гальмує економічне зростання
  - в) не впливає на економічний розвиток
  - г) призводить до монополізації ринку
6. Які функції виконує підприємець у суспільстві?
  - а) створює робочі місця, сплачує податки, задовольняє потреби споживачів
  - б) перерозподіляє доходи в суспільстві
  - в) забезпечує соціальний захист населення
  - г) здійснює управління державними підприємствами
7. Що є основою підприємницької діяльності?
  - а) приватна власність на засоби виробництва
  - б) державна власність на засоби виробництва
  - в) колективна власність на засоби виробництва
  - г) змішана форма власності на засоби виробництва
8. Які види підприємницької діяльності існують?
  - а) виробниче, комерційне, фінансове, посередницьке підприємництво
  - б) промислове, сільськогосподарське, будівельне підприємництво
  - в) державне, приватне, колективне підприємництво
  - г) мале, середнє, велике підприємництво

9. Яку відповідальність несе підприємець за результати своєї діяльності?
- а) матеріальну та моральну відповідальність
  - б) кримінальну відповідальність
  - в) адміністративну відповідальність
  - г) не несе ніякої відповідальності
10. Що є основним регулятором підприємницької діяльності?
- а) ринковий механізм
  - б) державне регулювання
  - в) саморегулювання підприємців
  - г) суспільна думка
11. Яку роль відіграє підприємництво у формуванні середнього класу?
- а) сприяє формуванню та зміцненню середнього класу
  - б) не впливає на формування середнього класу
  - в) перешкоджає формуванню середнього класу
  - г) призводить до розшарування суспільства
12. Що є основним стимулом підприємницької діяльності?
- а) прагнення до самореалізації та незалежності
  - б) бажання отримати прибуток
  - в) прагнення до влади та визнання
  - г) бажання принести користь суспільству

Завдання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю "підприємницька діяльність" та поясніть її основні характеристики.
2. Назвіть основні функції підприємця в суспільстві та розкрийте їх зміст.
3. Охарактеризуйте основні якості, які притаманні успішному підприємцю. Поясніть, чому ці якості є важливими для ведення бізнесу.
4. Проаналізуйте роль підприємництва в розвитку економіки країни. Наведіть приклади, як підприємницька діяльність сприяє економічному зростанню та інноваціям.
5. Поясніть, яку відповідальність несе підприємець за результати своєї діяльності. Наведіть приклади можливих наслідків безвідповідальної поведінки підприємця.
6. Проаналізуйте роль підприємництва у формуванні середнього класу та забезпеченні соціальної стабільності в суспільстві. Наведіть приклади, як розвиток малого та середнього бізнесу впливає на зайнятість та добробут населення.
7. Назвіть основні проблеми та виклики, з якими стикаються підприємці у своїй діяльності. Запропонуйте можливі шляхи їх вирішення.
8. Поясніть, яку роль відіграє державна політика у створенні сприятливого середовища для розвитку підприємництва. Наведіть приклади ефективних державних заходів підтримки малого та середнього бізнесу.

ТЕМА 3. ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Питання для самостійної роботи

1. Типологія підприємництва.
2. Основні види підприємницької діяльності.
3. Ліцензування підприємницької діяльності.
4. Характеристика виробничої підприємницької діяльності.
5. Інноваційне виробниче підприємництво.

Література: [1]; [6]; [10–11]; [14]; [19].

Методичні рекомендації

Метою заняття є здобуття знань і набуття практичних навичок з класифікації видів підприємництва. Після вивчення теоретичних питань теми 3 здобувач повинен знати поняття «мікропідприємство», «соціальне підприємництво», «інноваційне підприємництво» та ін., місце і роль кожного з видів підприємництва в економіці країни, їх принципи відмінності, різні типи класифікації підприємництва за різними класифікаційними ознаками, а також уміти визначати, який з типів підприємництва краще обрати для його економічно ефективного функціонування на ринку.

Розгляньте різні види підприємницької діяльності (виробниче, комерційне, фінансове, посередницьке підприємництво) та їх особливості. Проаналізуйте, які види підприємництва найбільш поширені у вашому регіоні та країні.

Здобувачам слід ознайомитися з різними видами підприємництва, такими як малий та середній бізнес, соціальне підприємництво, франчайзинг, інноваційне підприємництво (стартами), корпоративне підприємництво тощо.

Вивчаючи цю тему, важливо здійснити порівняльний аналіз різних видів підприємництва, визначаючи спільні риси та відмінності. Особливу увагу слід приділити соціальному підприємству, здійснюючи аналіз його цілей та впливу на суспільство. Вивчіть основні форми організації підприємницької діяльності (одноосібне володіння, партнерство, корпорація) та їх переваги й недоліки. Розгляньте процес створення та реєстрації підприємства. В рамках самостійної роботи здобувач мають розглянути конкретні приклади успішних підприємницьких структур, що здійснюють різні види підприємницької діяльності, для кращого розуміння реальних сценаріїв та викликів.

Необхідно вивчити останні тренди у світі підприємництва, такі як цифрові технології, глобальна конкуренція та екологічні питання, виявити основні тренди цифровізації в підприємницькій діяльності. Здобувачі мають застосувати навички критично мислити, аналізувати різні точки зору та прогнозувати тенденції у світі підприємництва.

Типові тестові завдання

1. За якою ознакою підприємництво поділяється на виробниче, комерційне, фінансове, посередницьке?
  - а) за формою власності
  - б) за розміром підприємства
  - в) за сферою діяльності
  - г) за кількістю працівників
2. Який вид підприємництва передбачає діяльність з випуску продукції, надання послуг, виконання робіт?
  - а) виробниче
  - б) комерційне
  - в) фінансове
  - г) посередницьке
3. Який вид підприємництва пов'язаний з операціями й угодами з купівлі-продажу товарів і послуг?
  - а) виробниче
  - б) комерційне
  - в) фінансове
  - г) посередницьке
4. Який вид підприємництва передбачає діяльність на ринку банківських, страхових та інвестиційних послуг?
  - а) виробниче
  - б) комерційне
  - в) фінансове
  - г) посередницьке
5. Який вид підприємництва передбачає надання послуг, пов'язаних з пошуком та залученням контрагентів?
  - а) виробниче
  - б) комерційне
  - в) фінансове
  - г) посередницьке
6. За яким критерієм підприємництво поділяють на мале, середнє та велике?
  - а) за формою власності
  - б) за розміром підприємства
  - в) за сферою діяльності
  - г) за напрямком діяльності
7. Які підприємства відносяться до малого бізнесу в Україні згідно чинного законодавства?
  - а) до 10 працюючих, річний дохід до 2 млн євро
  - б) до 50 працюючих, річний дохід до 10 млн євро
  - в) до 250 працюючих, річний дохід до 50 млн євро

- г) понад 250 працюючих, річний дохід понад 50 млн євро
8. До якого виду підприємництва відносяться консалтингові фірми?
- а) виробниче
  - б) комерційне
  - в) фінансове
  - г) посередницьке
9. За кількістю власників підприємство поділяють на:
- а) одноосібне та партнерське
  - б) мале та велике
  - в) приватне та державне
  - г) виробниче та комерційне
10. Діяльність страхових компаній відноситься до:
- а) виробничого підприємництва
  - б) комерційного підприємництва
  - в) фінансового підприємництва
  - г) посередницького підприємництва
11. За формою власності виділяють такі види підприємництва:
- а) мале, середнє, велике
  - б) виробниче, комерційне, фінансове
  - в) приватне, державне, змішане
  - г) внутрішнє та міжнародне

Теми рефератів

1. Особливості та проблеми розвитку малого підприємництва в Україні.
2. Специфіка фінансового підприємництва та його роль в економіці.
3. Особливості організації міжнародного підприємництва в умовах глобалізації.
4. Державна підтримка інноваційного підприємництва в Україні.
5. Соціальне підприємництво: сутність, функції та закордонний досвід.

Практичні завдання

Завдання 1. Скласти структурно-логічну схему чи порівняльну таблицю видів підприємництва за різними класифікаційними ознаками.

Завдання 2. Підготувати есе на тему "Яким видом підприємництва я хотів би займатися і чому".

Завдання 3. Зробити економіко-правовий аналіз особливостей організації підприємницької діяльності різних видів в Україні.

Завдання 4. Знайти та проаналізувати приклади успішних підприємств різних видів в Україні чи світі.

Питання для самоперевірки

1. За якими ознаками класифікують види підприємницької діяльності?
4. Чим відрізняється приватне, державне та змішане підприємництво?
5. Які особливості організації внутрішнього та міжнародного підприємництва?
6. Які переваги та недоліки мають різні види підприємництва?
7. Які тенденції розвитку різних видів підприємництва в сучасних умовах?
8. Як держава може стимулювати розвиток окремих видів підприємництва?

ТЕМА 4 ПІДПРИЄМНИЦЬКА ІДЕЯ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Питання для самостійної роботи

1. Сутність підприємницької ідеї та її основні характеристики. Етапи розробки бізнес-ідеї.
2. Джерела формування нових бізнес-ідей.
3. Індивідуальні методи творчого пошуку.
4. Колективні методи пошуку творчої ідеї.
5. Оцінка бізнес-ідеї на реальність її втілення.
6. Шляхи презентації та просування власної бізнес-ідеї.

Література: [1]; [6]; [10–11]; [14]; [19].

Методичні рекомендації

Метою самостійної роботи з теми "Підприємницька ідея як основа ефективного підприємництва" є поглиблення теоретичних знань та набуття практичних навичок з розробки, оцінки та реалізації підприємницьких ідей.

При вивченні даної теми слід звернути увагу, що успішна ідея є головною умовою ефективною підприємницької діяльності. Для генерування підприємницьких ідей зазвичай використовують методики мозкового штурму, синектики, морфологічного аналізу тощо. Для оцінки ідей слід використовувати такі критерії як PRIZE (потенціал прибутку, простота реалізації, вплив, масштабованість).

План втілення ідеї має містити цілі, основні етапи, необхідні ресурси, часові рамки, ризики та шляхи їх запобігання.

При написанні есе спирайтеся на реальні приклади, наукові дослідження, власне критичне осмислення. Виконання цих завдань допоможе здобувачам краще зрозуміти значення підприємницьких ідей, оволодіти методиками їх розробки та оцінки, набуті досвіду бізнес-планування і

розвинути власний інноваційний потенціал.

Практичні завдання

Завдання 1. Запропонуйте 3-5 підприємницьких ідей на основі аналізу власних інтересів, досвіду, спостережень за трендами та потребами ринку.

Оцініть ці ідеї за критеріями оригінальності, потенціалу ринку, наявності ресурсів для реалізації, конкурентних переваг.

Оберіть одну найперспективнішу ідею та розробіть покроковий план її втілення.

Завдання 2. Написати есе на тему "Роль креативності в генеруванні інноваційних бізнес-ідей".

Типові тестові завдання

1. Що таке підприємницька ідея?
  - а) план дій для започаткування бізнесу
  - б) концепція товару чи послуги, що може принести прибуток
  - в) стратегія розвитку компанії
  - г) рекламний слоган для просування продукту
2. Яке з джерел генерації підприємницьких ідей є найбільш важливим?
  - а) аналіз трендів ринку
  - б) особисті захоплення та хобі
  - в) спостереження за конкурентами
  - г) усі джерела однаково важливі
3. Метод мозкового штурму передбачає:
  - а) критичний аналіз та відбір ідей
  - б) генерування максимальної кількості ідей без обмежень
  - в) пошук ідей на основі аналогій з іншими сферами
  - г) розробку покрокового бізнес-плану
4. Який з критеріїв оцінки підприємницької ідеї використовується на практиці?
  - а) інвестиційна привабливість
  - б) масштабованість
  - в) технологічна складність
  - г) всі перелічені
5. Для реалізації підприємницької ідеї в першу чергу потрібно:
  - а) залучити інвестиції
  - б) розробити прототип продукту
  - в) найняти персонал
  - г) провести маркетингове дослідження
6. Оригінальність підприємницької ідеї означає:
  - а) низьку собівартість продукту
  - б) відсутність аналогів на ринку

- в) високий попит з боку споживачів
- г) швидку окупність інвестицій
- 7. Ресурси, необхідні для втілення бізнес-ідеї, включають:
  - а) тільки фінансові кошти
  - б) матеріальні, людські, інтелектуальні та фінансові активи
  - в) тільки обладнання та сировину
  - г) виключно підприємницькі здібності засновника
- 8. Креативність в розробці бізнес-ідей проявляється у:
  - а) здатності діяти за шаблоном
  - б) детальному економічному розрахунку
  - в) генеруванні нестандартних рішень
  - г) швидкості прийняття рішень

Питання для самоперевірки

1. Що таке підприємницька ідея та яке її значення для бізнесу?
2. Які існують джерела генерації підприємницьких ідей?
3. Як оцінити життєздатність підприємницької ідеї?
4. Які кроки потрібно здійснити для реалізації підприємницької ідеї?

ТЕМА 5 ЕТИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Питання для самостійної роботи

1. Сутність та розвиток етичної та соціальної відповідальності бізнесу.
2. Відповідність підприємницької діяльності глобальним цілям сталого розвитку.
3. Підприємництво та навколишнє середовище.
4. Основні проблеми взаємодії бізнесу та інвесторів.

Література: [1]; [6]; [10–11]; [14]; [19].

Методичні рекомендації

Метою заняття є здобуття знань та набуття практичних навичок з визначення основних аспектів соціальної та етичної відповідальності.

Після вивчення теоретичних питань теми 5 здобувач повинен знати ключові проблеми соціальної та етичної відповідальності підприємницьких структур перед суспільством для забезпечення конкурентоспроможності.

Для вивчення теми "Етична та соціальна відповідальність підприємництва" здобувачі мають засвоїти основні поняття та принципи етичної та соціальної відповідальності, розуміння основних термінів, таких як "ети́ка", "соціальна відповідальність", їх місце у сучасному підприємстві,

вплив глобальних цілей сталого розвитку на ведення бізнесу.

Слід акцентувати увагу при вивченні даної теми на вивчення базових принципів етики та соціальної відповідальності у бізнесі, розуміння впливу підприємства на різні зацікавлені сторони (працівники, клієнти, акціонери, громадськість, держава), а також вивчення методів задоволення інтересів різних стейкхолдерів.

Вивчення даної теми має висвітлити сутність та значення поняття «корпоративна соціальна відповідальність (КСВ)», його впливу на діяльність підприємства, впровадження звітності досягнення цілей програм КСВ. Потрібно також ознайомитися з інструментами та стандартами, які використовуються для вимірювання та оцінки етичної та соціальної відповідальності підприємств.

Здобувачам слід також розглянути актуальні тенденції у сфері етики та соціальної відповідальності, такі як вплив технологій, глобалізації та змін у споживацьких уподобаннях на етичні аспекти підприємництва.

Типові тестові завдання

1. Що містить в себе концепція "соціальної відповідальності в підприємстві"?

- а) відповідальність за отримання прибутку;
- б) збалансований підхід до господарювання, враховуючи економічні, соціальні та екологічні впливи;
- в) екологічний вплив підприємництва;
- г) розвиток ресурсозберігаючих технологій

2. Які аспекти соціальної відповідальності включають в себе підприємницькі дії?

- а) Сприяння економічному росту тільки в домашніх країнах
- б) Забезпечення працівників тільки соціальними пакетами
- в) Сприяння соціальному розвитку, дотримання прав праці та створення екологічно чистих продуктів
- г) Збільшення прибутку за рахунок зменшення витрат на охорону навколишнього середовища

3. Що включає в себе поняття "етичне ведення бізнесу"?

- а) Дотримання законодавства
- б) Збільшення власного капіталу навіть за рахунок обману
- в) Зобов'язання до дійсної доброчесності та виконання обіцянок
- г) Використання дешевої робочої сили без дотримання прав працівників

4. Які заходи може прийняти підприємство для зменшення свого вуглецевого сліду?

- а) Відмова від соціальних проектів
- б) Збільшення обсягів виробництва
- в) Впровадження енергоефективних технологій та використання від-

новлюваних джерел енергії

г) Збільшення викидів токсичних газів

5. Яка роль гендерної рівності в соціальній відповідальності підприємства?

а) Збільшення кількості чоловіків в управлінні

б) Заборона на прийняття жінок на високопоставлені посади

в) Забезпечення рівних можливостей та оплати для жінок і чоловіків

г) Відмова від найму жінок у виробництві

6. Які переваги соціальної відповідальності для підприємства?

а) Зменшення рівня довіри від споживачів

б) Збільшення екологічного впливу

в) Залучення нових клієнтів, покращення репутації та зменшення ризиків

г) Втрата інтересу громадськості до діяльності компанії

7. Як підприємство може сприяти розвитку соціальної інклюзії?

а) Збільшення бар'єрів для людей із обмеженими можливостями

б) Зменшення доступу до послуг для осіб із різними потребами

в) Створення спеціальних умов та можливостей для всіх, незалежно від їхніх особливостей

г) Відмова від реклами із зображенням представників різних соціальних груп

8. Як підприємство може сприяти розвитку інклюзивного ринку праці?

а) Зменшення можливостей для працевлаштування осіб із різними потребами

б) Відмова від розробки адаптованих робочих місць

в) Збільшення доступу до робочих місць для всіх, незалежно від їхніх особливостей

г) Відмова від участі в програмах соціальної інтеграції

9. Як соціальна відповідальність впливає на стосунки з споживачами?

а) Зменшення рівня довіри від споживачів

б) Збільшення лояльності споживачів, покращення репутації та збільшення конкурентоспроможності

в) Відмова від взаємодії зі споживачами

г) Збільшення цін на продукцію для споживачів

Питання для самоперевірки

1. Сутність та розвиток етичної та соціальної відповідальності бізнесу.

2. Основні проблеми взаємодії бізнесу та інвесторів

3. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

4. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

5. Результати реалізації національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

ТЕМА 6

ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС ЯК СУЧАСНА ФОРМА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання для самостійної роботи

1. Розвиток процесів діджиталізації у суспільстві та його вплив на розвиток підприємництва.
2. Поняття електронного бізнесу.
3. Класифікація бізнес-моделей е-бізнесу.
4. Структура електронного бізнесу.
5. Принципи організації електронного бізнесу.
6. Вимоги до підприємця в сфері електронного бізнесу.

Література: [1]; [6]; [10–11]; [14]; [19].

Методичні рекомендації

Метою заняття є здобуття знань та набуття практичних навичок ведення електронного бізнесу як сучасної форми підприємництва, розширити розуміння здобувачів про основні аспекти електронного бізнесу та підготувати їх до викликів цього сучасного виду підприємницької діяльності.

Для успішного засвоєння теми 5 необхідно почати з ознайомлення з основними термінами та визначеннями, пов'язаними з електронним бізнесом, таких як "електронний бізнес" (e-business), "е-комерція" (e-commerce), "е-маркетинг" (e-marketing) та інші. Розуміння термінології важливо для усвідомлення матеріалу теми.

Здобувачі мають розглянути різні моделі електронного бізнесу (B2C, B2B, C2C та інші) та звернути увагу на їх особливості та сфери застосування.

Важливо ознайомитися з основними технологічними аспектами електронного бізнесу, такими як Інтернет, мобільні додатки, електронні платіжні системи та інші. Вивчення технічних аспектів допоможе зрозуміти, які інструменти використовуються в цьому виді бізнесу. Проведіть дослідження щодо актуальних тенденцій у сфері електронного бізнесу. Це може включати в себе використання штучного інтелекту, блокчейн-технологій, інноваційних підходів тощо.

Зосередьте увагу на електронній комерції та платіжних системах. Розгляньте основні типи електронної комерції (онлайн-магазини, аукціони, електронні платіжні системи) та їх особливості, вивчити основні принципи та інструменти електронного маркетингу та реклами, а також способів взаємодії з цільовою аудиторією через Інтернет.

Важливим аспектом вивчення основ електронного бізнесу з точки зору питання кібербезпеки, тобто зверніть увагу на захист даних та транзакцій. Ознайомтесь із законодавчим середовищем, яке регулює електронний біз-

нес, адже розуміння правових вимог важливо для запобігання правопорушень.

Вивчить приклади успішних вирішень у сфері електронного бізнесу через кейс-аналіз та практичні завдання, а також оцінить переваги та можливості, а також виклики, які може зустріти підприємець у сфері електронного бізнесу.

Типові тестові завдання

1. Електронний бізнес (ЕБ) – це:

- а) ділова активність з купівлі-продажу товарів та послуг, що передбачає взаємодію сторін на основі інформаційних мереж;
- б) будь-яка транзакція, яка здійснюється через комп'ютерну мережу, внаслідок якої право власності або право використання товаром або послугою було передано від однієї особи до іншої. Різновидом електронної комерції є Інтернет комерція;
- в) будь-яка ділова активність, що використовує можливості інформаційних мереж для перетворення внутрішніх і зовнішніх зв'язків компанії з метою одержання прибутку;
- г) сфера цифрової економіки, що включає всі фінансові та торгові транзакції, які проводяться за допомогою комп'ютерних мереж, та бізнес-процеси, пов'язані з проведенням цих транзакцій.

2. Будь-який процес, який будь-яка організація проводить за допомогою мережі пов'язаних між собою терміналів (комп'ютерів, телефонів) – це поняття:

- а) електронний бізнес;
- б) електронна комерція;
- в) електронний менеджмент;
- г) електронна торгівля.

3. Електронна комерція – це:

- а) це ділова активність з купівлі-продажу товарів та послуг, що передбачає взаємодію сторін на основі інформаційних мереж;
- б) будь-яка транзакція, яка здійснюється через комп'ютерну мережу, внаслідок якої право власності або право використання товаром або послугою було передано від однієї особи до іншої;
- в) сфера цифрової економіки, що включає всі фінансові та торгові транзакції, які проводяться за допомогою комп'ютерних мереж, та бізнес-процеси, пов'язані з проведенням цих транзакцій;
- г) всі відповіді вірні.

4. Закон України «Про електронну комерцію» прийнято:

- а) 3 вересня 2015 року;
- б) 3 вересня 2016 року;
- в) 13 вересня 2015 року;

г) 23 вересня 2013 року.

5. Електронний ринок (ЕР) – це:

а) сукупність його учасників, продуктів та процесів їх взаємодії, що характеризуються певними закономірностями в умовах розвинутої структури інформаційних комунікаційних технологій та систем;

б) будь-яка ділова активність, що використовує можливості глобальних інформаційних мереж для перетворення внутрішніх і зовнішніх зв'язків з метою створення прибутку;

в) найкраща на сучасному етапі система комунікацій, яка дає змогу встановлювати і підтримувати постійний зв'язок з будь-яким абонентом у світі (за умови його підключення до мережі).

г) всі відповіді вірні.

6. Для електронного бізнесу характерним є:

а) орієнтація на споживачів;

б) орієнтація на виробництво;

в) високий рівень оборотного капіталу;

г) стратегія нав'язування продукції.

7. Якого напрямку електронної комерції не існує?

а) бізнес — бізнес (business-to-business, B2B);

б) провайдер — адміністрація (provider-to-consumer, P2A);

в) бізнес — споживач (business-to-consumer, B2C);

г) держава-до-держави G2G (government to government).

Питання для самоперевірки

1. Основні поняття електронного бізнесу й електронної комерції
2. Характеристики та принципи функціонування електронного бізнесу
3. Переваги та недоліки функціонування електронного бізнесу та електронної комерції
4. Порівняльний аналіз електронної комерції з традиційною комерцією
5. Моделі електронної комерції

ТЕМА 7

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Питання для самостійної роботи

1. Роль інноваційної діяльності в підприємстві.
2. Сутність та завдання інноваційного підприємства.
3. Особливості створення стартапів.
4. Складові стартап-екосистеми.
5. Стадії розвитку стартапів.

Література: [2]; [4]; [8-9]; [12], [15].

Методичні рекомендації

Метою заняття є опанування методики використання інноваційного підприємництва та розробки стартап-проектів.

Інноваційне підприємництво є відносно новою галуззю дослідження, яка зосереджується на створенні нових бізнес-моделей і продуктів, які базуються на нових ідеях або технологіях. Важливість вивчення інноваційного підприємництва неможливо переоцінити, оскільки воно має вирішальне значення для успіху бізнесу в сучасній економіці.

Однією з головних причин, чому вивчення інноваційного підприємництва є таким важливим, є те, що воно допомагає підприємствам залишатися конкурентоспроможними на ринку, що дедалі більше глобалізується. Завдяки швидким темпам технологічних змін підприємства, які не вміють інновувати та адаптуватися до нових тенденцій, ризикують відстати від своїх конкурентів. Вивчаючи інноваційне підприємництво, підприємства можуть дізнатися про нові технології та бізнес-моделі, які можуть допомогти їм залишатися попереду кривої.

Ще одна важлива причина для вивчення інноваційного підприємництва полягає в тому, що воно допомагає розвивати культуру інновацій у бізнесі. Заохочуючи співробітників мислити творчо та висувати нові ідеї, підприємства можуть створити більш динамічне та продуктивне робоче середовище. Це може призвести до підвищення продуктивності, кращого обслуговування клієнтів і, зрештою, більших прибутків.

На додаток до цих переваг, вивчення інноваційного підприємництва також може допомогти підприємствам визначити нові можливості для зростання та розширення. Розуміючи останні тенденції та технології, підприємства можуть визначати нові ринки та ніші, на які вони можуть орієнтуватися за допомогою інноваційних продуктів і послуг. Це може допомогти диверсифікувати їхні потоки доходів і зменшити їхню залежність від одного продукту чи ринку.

Вивчення інноваційного підприємництва може надати здобувачам вищої освіти знання та навички, необхідні для досягнення успіху в сучасному світі.

Типові тестові завдання

1. Що є основною метою інноваційного підприємництва?

- а) Створення нових продуктів, послуг або процесів
- б) Підтримка традиційних методів ведення бізнесу
- в) Зниження конкуренції на ринку
- г) Збільшення бюрократичних процедур

2. Який з наведених прикладів найкраще ілюструє інноваційне підприємництво?

- а) Розробка та впровадження нової технології виробництва

- б) Використання застарілого обладнання на підприємстві
  - в) Копіювання продуктів конкурентів
  - г) Зниження якості продукції для зменшення витрат
3. Що з переліченого НЕ є характерним для інноваційного підприємця?
- а) Готовність до ризику
  - б) Креативність та інноваційне мислення
  - в) Прагнення до стабільності та уникнення змін
  - г) Орієнтація на потреби ринку та клієнтів
4. Яка з наведених стадій НЕ входить до інноваційного процесу?
- а) Генерація ідей
  - б) Розробка та тестування прототипу
  - в) Комерціалізація інновації
  - г) Ігнорування потреб ринку
5. Що таке стартап?
- а) Новостворена компанія, що розробляє інноваційні продукти або послуги
  - б) Великий та давно існуючий бізнес
  - в) Державна установа, що регулює інноваційну діяльність
  - г) Компанія, що спеціалізується на традиційних методах виробництва
6. Яке з джерел фінансування найчастіше використовується для підтримки інноваційних проєктів на ранніх стадіях?
- а) Венчурний капітал
  - б) Банківські кредити
  - в) Державні гранти
  - г) Краудфандинг
7. Що з переліченого є основною перевагою інноваційного підприємництва?
- а) Створення нових ринків та можливостей для зростання
  - б) Зниження конкуренції на існуючих ринках
  - в) Підтримка застарілих технологій та методів виробництва
  - г) Збільшення бюрократії та регулювання
8. Який з наведених факторів найменше впливає на успіх інноваційного підприємства?
- а) Розташування офісу компанії
  - б) Наявність висококваліфікованої команди
  - в) Захист інтелектуальної власності
  - г) Орієнтація на потреби ринку та клієнтів
9. Що таке бізнес-інкубатор?
- а) Організація, що надає підтримку та ресурси для розвитку стартапів
  - б) Компанія, що займається виключно традиційним бізнесом
  - в) Державна установа, що регулює інноваційну діяльність
  - г) Інвестиційний фонд, що надає кредити для інноваційних проєктів

10. Яка з наведених технологій має найбільший потенціал для розвитку інноваційного підприємництва?

- а) Штучний інтелект
- б) Друкарські машинки
- в) Аналогові телефони
- г) Телеграф

Питання для самоперевірки

1. Що таке інноваційне підприємництво? У чому полягає його відмінність від традиційного підприємництва?

2. Які основні характеристики притаманні інноваційному підприємництву? Поясніть кожну з них.

3. Назвіть та охарактеризуйте етапи інноваційного процесу. Яка роль підприємця на кожному з цих етапів?

4. Що таке інновація? Які види інновацій існують? Наведіть приклади кожного виду інновацій.

5. Які переваги отримують підприємці, що займаються інноваційною діяльністю? Чому інноваційне підприємництво є важливим для розвитку економіки?

6. Які ризики та виклики пов'язані з інноваційним підприємництвом? Як підприємці можуть їх мінімізувати?

7. Що таке стартап? Чим стартапи відрізняються від традиційних форм ведення бізнесу?

8. Охарактеризуйте основні джерела фінансування інноваційних проєктів (венчурний капітал, бізнес-ангели, краудфандинг тощо). У чому полягають переваги та недоліки кожного з них?

9. Яку роль відіграє інтелектуальна власність в інноваційному підприємстві? Які основні способи захисту інтелектуальної власності ви знаєте?

10. Що таке бізнес-інкубатори та акселератори? Яку підтримку вони надають інноваційним підприємцям?

11. Наведіть приклади успішних інноваційних підприємств або стартапів. Проаналізуйте фактори, що сприяли їхньому успіху.

12. Яку роль відіграє держава у підтримці та розвитку інноваційного підприємництва? Наведіть приклади ефективних державних програм або ініціатив у цій сфері.

ТЕМА 8 СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Питання для самостійної роботи

1. Сутність та еволюція розвитку соціального підприємництва.
2. Характеристики і ознаки соціального підприємництва.
3. Види та сфери застосування соціального підприємництва.
4. Основні відмінності між соціальним підприємництвом, благодійністю та традиційним бізнесом.
5. Особливості та етапи створення підприємницької структури з соціальною складовою.

Література: [2]; [7]; [10]; [12]; [14]; [18].

Методичні рекомендації

Метою заняття є ознайомлення здобувачів освіти з особливостями організації соціального підприємництва.

Слід звернути увагу, що соціальне підприємництво - це форма підприємницької діяльності, спрямована на вирішення соціальних, екологічних або інших глобальних проблем. Основна мета соціального підприємництва полягає в створенні позитивних змін у суспільстві та природному середовищі, поєднуючи при цьому принципи підприємництва з соціальною місією.

Соціальне підприємництво — це усвідомлення соціальних проблем і досягнення соціальних змін шляхом використання підприємницьких принципів, процесів і операцій. Уся справа в тому, щоб провести дослідження, щоб повністю визначити конкретну соціальну проблему, а потім організувати, створити та керувати соціальним підприємством для досягнення бажаних змін. Зміна може включати або не включати повне усунення соціальної проблеми. Це може бути процес, який триватиме протягом усього життя і зосереджуватиметься на покращенні існуючих обставин.

У той час як загальне та звичайне бізнес-підприємництво означає взяти на себе ініціативу відкрити новий бізнес або диверсифікувати існуючий бізнес, соціальне підприємництво головним чином зосереджується на створенні соціального капіталу без вимірювання прибутку чи прибутку в грошовому виразі. Підприємці в цій сфері пов'язані з некомерційними секторами та організаціями. Але це не скасовує необхідності отримання прибутку. Зрештою, підприємцям потрібен капітал, щоб продовжувати процес і вносити позитивні зміни в суспільство.

Поряд із соціальними проблемами соціальне підприємництво зосереджується також на екологічних проблемах. Фонди захисту прав дитини, заводи з переробки відходів і фонди розширення прав і можливостей жі-

нок є лише кількома прикладами соціальних підприємств. Соціальними підприємцями можуть бути ті особи, які пов'язані з некомерційними та неурядовими організаціями, які збирають кошти через громадські заходи та заходи .

Соціальне підприємництво – це коли окрема особа чи група людей бере на себе відповідальність за вирішення гострих проблем суспільства. Це може бути стримана справа або масштабна ініціатива, яка залучає маси. Важливо те, що діяльність чи ініціатива вирішує проблему і позитивно змінює чиєсь життя.

Типові тестові завдання

1. Яка головна ознака соціального підприємництва?
  - а) Виключно прибуткова діяльність
  - б) Діяльність, спрямована на вирішення соціальних проблем
  - в) Виробництво товарів для екологічного ринку
  - г) Забезпечення корпоративної відповідальності
2. Який основний критерій для соціального підприємництва?
  - а) Максимізація прибутку
  - б) Спрямування на задоволення потреб споживачів
  - в) Спрямованість на досягнення соціальних цілей
  - г) Великий обсяг виробництва
3. Які переваги має соціальне підприємництво для суспільства?
  - а) Збільшення податкових навантажень
  - б) Зменшення безробіття та соціальних проблем
  - в) Збільшення конкуренції на ринку
  - г) Висока рентабельність
4. Які основні сфери діяльності соціального підприємництва?
  - а) Виробництво товарів
  - б) Обслуговування потреб споживачів
  - в) Надання послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, екології тощо
  - г) Будь-які з перелічених.
5. Які основні фінансові інструменти використовують соціальні підприємства?
  - а) Тільки банківські кредити
  - б) Спільні інвестиції та гранти
  - в) Фондовий ринок
  - г) Лізингові угоди
6. Які показники визначають успішність соціального підприємництва?
  - а) Тільки обсяг прибутку
  - б) Співвідношення соціальних та фінансових результатів
  - в) Кількість співробітників
  - г) Обсяг ринкової частки

7. Які основні виклики стоять перед соціальним підприємством?
- а) Низька потреба в соціальних послугах
  - б) Бюрократичні обмеження
  - в) Недостатність фінансування та конкуренція
  - г) Відсутність законодавства, що регулює соціальне підприємництво в Україні.
8. Які принципи лежать в основі соціального підприємництва?
- а) Максимізація прибутку та розширення ринкових можливостей
  - б) Залучення максимальної кількості клієнтів
  - в) Спрямованість на вирішення конкретних соціальних проблем та сталість бізнесу
  - г) Тільки екологічна орієнтація
9. Що визначає концепція "імпакт-інвестицій" у соціальному підприємстві?
- а) Великий обсяг інвестицій у рекламу
  - б) Інвестиції, спрямовані на досягнення конкретних соціальних результатів
  - в) Лише інвестиції в галузь освіти
  - г) Впровадження інновацій у виробництві
10. Які переваги має співпраця соціальних підприємств з урядовими організаціями?
- а) Збільшення конкуренції на ринку
  - б) Отримання додаткового прибутку
  - в) Забезпечення фінансування та підтримки для соціальних проєктів
  - г) Вища ступінь автономії у прийнятті рішень
11. Які основні сфери впливу соціального підприємництва на глобальному рівні?
- а) Тільки регіональний вплив
  - б) Вплив на економічний, соціальний, та екологічний розвиток
  - в) Лише політичний вплив
  - г) Забезпечення безпеки та оборони

Питання для самоперевірки

1. Сутність та еволюція розвитку соціального підприємництва.
2. Характеристики і ознаки соціального підприємництва.
3. Функції соціального підприємництва.
4. Види та сфери застосування соціального підприємництва.
5. Основні відмінності між соціальним підприємництвом, благодійністю та традиційним бізнесом.

ТЕМА 9 ТОРГОВЕЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Питання для самостійної роботи

1. Сутність та етапи розвитку торговельного підприємництва.
2. Принципи торговельного підприємництва.
3. Методи та критерії вибору видів підприємницької діяльності в сфері торгівлі.
4. Специфіка підприємництва щодо здійснення торгівлі окремими товарами.
5. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності в торгівлі.
6. Види торгівлі. Форми торгівлі. Роздрібна та гуртова торгівля.

Література: [2]; [7]; [10]; [12]; [14]; [18].

Методичні рекомендації

Метою самостійної роботи з теми "Торговельне підприємництво" є формування у здобувачів знань про специфіку підприємницької діяльності у сфері торгівлі, набуття навичок аналізу торговельних операцій та ведення комерційної діяльності.

При опрацюванні теоретичного матеріалу зверніть увагу на класифікацію видів торгівлі, особливості оптової та роздрібно торгівлі, показники ефективності торговельної діяльності.

Для аналізу товарообороту використовуйте дані Держстату України, визначте динаміку змін, структурні зрушення в розрізі товарних груп та типів торгівлі.

Бізнес-концепція має відображати ідею створення цінності для клієнтів, передбачати шляхи досягнення конкурентних переваг.

Моделювання торгово-технологічних процесів передбачає визначення основних операцій з закупівлі, доставки, зберігання та продажу товарів.

Виконання завдань самостійної роботи дозволить здобувачам ґрунтовно засвоїти особливості торговельного підприємництва, розвинути аналітичні вміння та креативне мислення у розробці бізнес-ідей, сформувані професійні компетенції у сфері торгівлі.

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізуйте структуру роздрібно товарообороту в Україні за останні 3 роки та виявіть основні тенденції.

Завдання 2. Розробіть бізнес-концепцію власного торговельного підприємства: спеціалізація, цільовий сегмент, конкурентні переваги.

Змодельуйте базові торгово-технологічні процеси для обраного підприємства.

Завдання 3. Написати есе на тему "Роль торгівлі в розвитку економіки України".

Типові тестові завдання

1. Що є основною метою торговельного підприємництва?
  - а) Виробництво товарів
  - б) Надання послуг
  - в) Купівля та продаж товарів з метою отримання прибутку
  - г) Здійснення наукових досліджень
2. Який з наведених видів діяльності відноситься до торговельного підприємництва?
  - а) Виробництво автомобілів
  - б) Надання консалтингових послуг
  - в) Роздрібна торгівля продуктами харчування
  - г) Розробка програмного забезпечення
3. Що з переліченого НЕ є обов'язковою умовою для здійснення торговельної діяльності?
  - а) Наявність торгових площ
  - б) Отримання ліцензії на торговельну діяльність
  - в) Забезпечення високої якості товарів
  - г) Наявність власного виробництва товарів
4. Який з наведених факторів найбільше впливає на успіх торговельного підприємства?
  - а) Місце розташування торгової точки
  - б) Асортимент товарів
  - в) Кваліфікація персоналу
  - г) Усі відповіді правильні
5. Що таке франчайзинг у торговельному підприємстві?
  - а) Форма організації бізнесу, при якій франчайзер надає франчайзі право на використання своєї торгової марки та бізнес-моделі
  - б) Форма організації бізнесу, при якій підприємець самостійно розвиває власну торгову мережу
  - в) Форма організації бізнесу, при якій підприємець займається виключно оптовою торгівлею
  - г) Форма організації бізнесу, при якій підприємець займається виключно роздрібною торгівлею
6. Що з переліченого є основною перевагою торговельного підприємства?
  - а) Високий рівень прибутковості
  - б) Низькі початкові інвестиції
  - в) Швидкий оборот капіталу
  - г) Відсутність конкуренції на ринку
7. Який з наведених показників є ключовим для оцінки ефективності торговельного підприємства?
  - а) Рентабельність продажів

- б) Кількість працівників
  - в) Розмір торгових площ
  - г) Кількість постачальників
8. Що з переліченого є основним недоліком торговельного підприємства?
- а) Високий рівень конкуренції на ринку
  - б) Необхідність постійного оновлення асортименту товарів
  - в) Залежність від постачальників
  - г) Усі відповіді правильні
9. Що таке мерчандайзинг у торговельному підприємстві?
- а) Комплекс заходів, спрямованих на привернення уваги покупців до товарів у торговій точці
  - б) Комплекс заходів, спрямованих на зниження витрат торгового підприємства
  - в) Комплекс заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації персоналу
  - г) Комплекс заходів, спрямованих на збільшення торгових площ
10. Який з наведених факторів найменше впливає на ціноутворення в торговельному підприємстві?
- а) Собівартість товарів
  - б) Рівень конкуренції на ринку
  - в) Платоспроможність покупців
  - г) Кількість працівників торгового підприємства

Питання для самоперевірки

1. У чому полягають особливості торговельного підприємства?
2. Які основні види торгівлі та їх характеристики?
3. Які функції виконує торговельне підприємство?
4. Які чинники впливають на ефективність торговельної діяльності?

ТЕМА 10 БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Питання для самостійної роботи

1. Поняття та передумови виникнення біржової діяльності.
2. Сутність та ознаки біржової діяльності.
3. Біржова торгівля. Характерні риси біржової діяльності.
4. Функції біржової діяльності в ринкових умовах.

Література: [2]; [7]; [10]; [12]; [14]; [18].

Методичні рекомендації

Для вивчення теми слід ознайомитися з основами біржової діяльності, вивчити визначення базових понять, таких як біржа, цінні папери, брокер-

ські послуги, торгівельні сесії тощо.

Важливо ознайомитися з основними функціями бірж, зокрема організацією торгівлі, формуванням цін, забезпеченням прозорості ринку, зрозуміти ролі учасників біржового ринку, таких як брокерів, дилерів, інвесторів, емітентів та інших учасників біржового процесу. Необхідно ознайомитися з ринковими індексами, їхньою роллю та використанням для вимірювання руху ринку.

Слід засвоїти, що торгівля на товарних біржах є важливим елементом оптової торгівлі продукції, що характеризується одної-двома характеристиками якості. Іншим видом бірж є фінансові біржі, які працюють на фондових ринках, де здійснюється торгівля різними видами цінних паперів, таких як акції, облігації, опціони, ф'ючерси тощо.

Типові тестові завдання

1. Що таке біржа?
  - а) Банківська установа
  - б) Місце для торгівлі цінними паперами
  - в) Приватна компанія
  - г) Готівковий ринок
2. Яку роль відіграють брокери на біржі?
  - а) Проведення аудиту
  - б) Організація торгівлі цінними паперами
  - в) Реклама компаній
  - г) Медіація в конфліктах
3. Яка функція біржі полягає в формуванні цін?
  - а) Фінансування компаній
  - б) Забезпечення прозорості ринку
  - в) Визначення вартості цінних паперів
  - г) Створення рекламних кампаній
4. Що таке ринковий індекс на біржі?
  - а) Середня ціна всіх цінних паперів
  - б) Показник ринкового попиту
  - в) Вимірвальний показник руху ринку
  - г) Сукупний капітал усіх компаній на біржі
5. Що таке денне трейдінг?
  - а) Покупка і утримання цінних паперів
  - б) Короткострокова торгівля з метою прибутку
  - в) Інвестування в нерухомість
  - г) Торгівля сільськогосподарською продукцією
6. Що таке опціон на біржі?
  - а) Право купівлі чи продажу цінного паперу за фіксованою ціною
  - б) Купівля акцій нової компанії

- в) Виплата дивідендів
- г) Торгівля ф'ючерсами
- 7. Які види цінних паперів існують на біржі?
  - а) Тільки акції
  - б) Акції, облігації, опціони, ф'ючерси
  - в) Тільки облігації
  - г) Фінансові деривативи
- 8. Яку роль відіграє фундаментальний аналіз на біржі?
  - а) Аналіз технічних показників цінних паперів
  - б) Оцінка фінансової стабільності компаній
  - в) Прогнозування короткострокових змін цін
  - г) Створення рекламних кампаній
- 9. Які інструменти використовуються для технічного аналізу на біржі?
  - а) Фінансові звіти
  - б) Графіки та індикатори
  - в) Ліцензії на торгівлю
  - г) Спрогнозовані курси валют
- 10. Що таке торговельна платформа на біржі?
  - а) Курс акцій
  - б) Програмне забезпечення для торгівлі цінними паперами
  - в) Ціна облігацій
  - г) Брокерська комісія

Питання для самоперевірки

1. Охарактеризувати еволюцію форм оптової торгівлі та поява товарних бірж.
2. Які існують види бірж і в чому полягають особливості їх функціонування?
3. Назвіть функції та основних учасників бірж.
4. Як організується управління біржою та регулювання біржової діяльності?
5. В чому полягають проблеми функціонування фондових бірж в Україні?

ТЕМА 11 МИТНА СПРАВА

Питання для самостійної роботи

1. Митна брокерська діяльність як вид підприємництва.
2. Сутність та функції митного брокера.
3. Митні операції, що здійснює митний брокер.
4. Правове регулювання підприємницької діяльності у сфері митної

справи.

5. Особливості підготовки митного брокера у НАУ.

Література: [3]; [6]; [17].

Методичні рекомендації

Метою заняття є здобуття знань з особливостей митної справи та можливостей підприємництва у даній сфері. Здійснення підприємницької діяльності в якості митного брокера створює умови для розвитку зовнішньої торгівлі та економічного зростання країни.

Необхідно ознайомитися з основним законодавством, яке регулює діяльність митних брокерів. Важливо знати правила та норми, що визначаються відповідними органами, а також останні зміни в законодавстві, оскільки вони можуть впливати на процеси митного брокерства.

При вивченні митного підприємництва потрібно звернути увагу на такі ключові аспекти як вибір організаційної форми митного підприємництва, такими як митний брокер, митний перевізник, утримувач митного складу та ін.; ризики та відповідальність, які несуть суб'єкти митного підприємництва, зокрема щодо порушення митних правил, контрабанди, недостовірного декларування тощо.

Важливим аспектом є використання інформаційних технологій у митному підприємстві, зокрема використання електронного декларування, систем аналізу ризиків, баз даних тощо.

Враховання цих аспектів допоможе сформувати комплексне розуміння митного підприємництва та підготувати фахівців, здатних ефективно працювати в цій галузі.

Типові тестові завдання

1. Що таке митний брокер?

- а) Працівник митниці
- б) Фахівець, який веде торгівлю цінними паперами
- в) Спеціаліст з організації та оформлення митних документів
- г) Експерт з логістики

2. Яка основна функція митного брокера?

- а) Торгівля на фондовому ринку
- б) Організація вивезення товарів за кордон
- в) Оформлення та подання митних декларацій
- г) Проведення аудиту митниці

3. Які документи має оформити митний брокер?

- а) Реєстраційні документи підприємства
- б) Договір про постачання товарів
- в) Митну декларацію та інші необхідні документи
- г) Ліцензії на торгівлю цінними паперами

4. Які переваги має використання митного брокера для бізнесу?
- а) Зниження вартості послуг
  - б) Швидше оформлення митних документів
  - в) Можливість уникнути сплати мита
  - г) Збільшення податкових обов'язків
5. Що входить до обов'язків митного брокера у процесі митного оформлення?
- а) Продаж товарів на ринку
  - б) Перевірка товарів на вагових станціях
  - в) Заповнення митних декларацій, забезпечення необхідними документами
  - г) Вивчення ринкових трендів
6. Які ризики можуть виникнути у митного брокера під час виконання своїх обов'язків?
- а) Зниження конкурентоспроможності на ринку
  - б) Технічні проблеми на складах
  - в) Затримка вантажів на кордоні, зміни в законодавстві
  - г) Втрата ліцензії на торгівлю
7. Які кваліфікації потрібні для роботи митного брокера?
- а) Тільки фінансові знання
  - б) Логістичні та митні навички, знання законодавства
  - в) Медична освіта
  - г) Досвід роботи в сфері готельного бізнесу
8. Які переваги може отримати підприємство, співпрацюючи з митним брокером?
- а) Зниження якості товарів
  - б) Збільшення витрат на логістику
  - в) Спрощення процесу вивезення товарів за кордон
  - г) Зменшення продажів на зовнішніх ринках
9. Які послуги може надавати митний брокер?
- а) Ліцензії на виробництво
  - б) Аутсорсинг бухгалтерського обліку
  - в) Організація та координація вантажних перевезень
  - г) Логістична підтримка та митне оформлення
10. Які види товарів найчастіше підлягають митному оформленню?
- а) Тільки продукти харчування
  - б) Тільки технічне обладнання
  - в) Різноманітні товари, включаючи продукти, техніку, сировину тощо
  - г) Тільки лікарські препарати

Питання для самоперевірки

1. Що таке митне підприємництво? У чому полягає його специфіка по-

рівняно з іншими видами підприємницької діяльності?

2. Які основні функції виконують суб'єкти митного підприємництва? Наведіть приклади таких суб'єктів.

3. Що таке митний брокер? Які послуги він надає та яка його роль у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності?

4. Які вимоги висуваються до підприємств, що бажають здійснювати митну брокерську діяльність? Який порядок отримання дозволу на таку діяльність?

5. Які переваги отримують підприємства, що користуються послугами суб'єктів митного підприємництва? Чому співпраця з ними є важливою для здійснення ефективної зовнішньоекономічної діяльності?

ТЕМА 12

ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В АВІАЦІЇ

Питання для самостійної роботи

1. Головні завдання підприємницьких структур в авіації.
2. Сучасні тенденції на ринку авіаційних перевезень.
3. Види підприємницької діяльності в авіації.
4. Основні тенденції сучасного ринку авіаперевезень, що впливають на підприємницьку діяльність в авіації

Література: [3]; [6]; [17].

Методичні рекомендації

Метою заняття є здобуття знань та набуття практичних навичок з організації підприємницької діяльності в авіації. Зверніть увагу що головним принципом функціонування авіаційних підприємств є безпека польотів, тому їх діяльність регламентується низкою міжнародних та внутрішніх нормативних актів та стандартів, які регулюють авіаційні процеси, зокрема документацією міжнародних організацій, такими як ICAO та IATO. Тому рекомендується вивчити сайти даних організацій, матеріали, що опубліковано на цих сайтах, нормативні документи.

Необхідно ознайомитися з основними видами послуг, які можуть надавати підприємницькі структури, зокрема пов'язані з технічними аспектами авіаційної галузі, обслуговуванням авіаційних технічних засобів, обслуговуванням літаків, пасажирів та вантажів, хендлінговими та кейтеринговими послугами.

Вивчення особливостей підприємництва в авіації пов'язано також з економічними моделями та викликами, з якими стикаються підприємства в авіаційному секторі, аналізі ринкових тенденцій та можливостей для підприємств у цій галузі, вивченням інфраструктурних аспектів, пов'язаних із забезпеченням діяльності авіапідприємств.

Розуміння впливу технологічного прогресу на підприємництво в авіаційній сфері пов'язано з інноваціями та технологічним прогресом, формуванням свідомого відповідального ставлення до тенденцій досягнення цілей сталого розвитку у сфері авіаційного підприємництва. Принциповою особливістю авіаційного підприємництва є високий інвестиційний та кон'юнктурний ризик, необхідність залучення великих обсягів капітальних вкладень в підприємницькі структури, що здійснюють операційну діяльність в сфері авіаційних перевезень.

Вивчення цих аспектів допоможе здобувачам освіти отримати глибоке розуміння особливостей підприємництва в авіаційній галузі та підготує до ефективного управління в цьому секторі

Типові тестові завдання

1.Що є однією з ключових особливостей підприємництва в авіаційній галузі?

- а) Виробництво автомобілів
- б) Продаж роздрібною продукції
- в) Залізничний транспорт
- г) Специфіка безпеки та регулювання авіаційних операцій

2.Яке поняття охоплює вимоги та стандарти, що регулюють технічні аспекти авіації?

- а) Логістика
- б) Стандартизація
- в) Економіка
- г) Маркетинг

3.Що може бути ключовим викликом для підприємства в авіаційній галузі в економічному плані?

- а) Збільшення обсягу ринку
- б) Технологічний прогрес,
- в) Стабільність цін на паливо
- г) Економічні нестабільності та коливання цін на паливо

4. Що визначає ризики для підприємства в авіаційному секторі?

- а) Стандарти безпеки
- б) Технологічні інновації
- в) Співпраця з конкурентами
- г) Потенційні небезпеки, пов'язані з авіаційною діяльністю

5.Що включає в себе інфраструктура в авіаційному секторі?

- а) Водяний транспорт
- б) Залізниця
- в) Сукупність усіх компонентів та об'єктів, що обслуговують авіаційні операції
- г) Енергетика

6. Які аспекти пов'язані із застосуванням інновацій в авіаційному підприємстві?

- а) Збільшення виробництва автомобілів
- б) Зменшення споживання пального, впровадження нових технологій
- в) Розвиток водяного транспорту
- г) Виробництво електроніки

7. Що є частиною стратегії маркетингу в авіаційному бізнесі?

- а) Специфіка безпеки
- б) Вивчення ринкових тенденцій та розробка маркетингових планів
- в) Організація логістичних потоків
- г) Технічне обслуговування літаків

Питання для самоперевірки

1. І чому полягає інвестиційна привабливість авіакомпаній?
2. Охарактеризуйте сучасний стан та перспективи розвитку підприємницької діяльності в авіації.
3. Визначте основні тенденції сучасного ринку авіаперевезень.
4. В чому полягають особливості діяльності хеддінгових компаній в авіації?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бажал Ю.М. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема : навч. посібник. Київ: Пульсари, 2015. 278 с.
2. Гусева О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ. Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.
3. Економіка та бізнес-інновації: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2023. 702 с.
4. Кузьмін О., Мельник О., Терлецька В. Митна справа: підруч. Львів: Львівська політехніка, 2021. 249 с.
5. Організація власного бізнесу: навч. посіб.: за ред. к.е.н., доц. Є.В. Ткача. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю.Федьковича. 2023. 264 с.
6. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст]: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. І.М. Сотник, д.е.н., проф. Л.М. Таранюка. К.: Університетська освіта. 2023. 572 с.
7. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук. редакцією к.е.н. А. О. Корнецького. К.: Фамільна друкарня Huss, 2019. 160 с..
8. Університетська освіта: [навч. посіб.] / Є. М. Сич, Л. О. Городецька, М. М. Андрієнко. – К. : НАУ, 2014. – 173 с.
9. Управління стартапами: підручник для здобувачів вищої освіти за економічними спеціальностями / О. А. Гавриш, К. О. Бояринова, М. О. Кравченко, К. О. Копішинська; за заг. ред. О. А. Гавриша. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2020. 716 с.
10. Юрко І.В. Торговельне підприємництво: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 232 с.
11. Дорф Б. Священна книга стартапера. Як збудувати успішну компанію / Б. Дорф, Б. Стів. – Київ : Вид-во "Наш формат", 2019. 512 с..
- 1.2. Оніщик А.В., Ярмоленко Ю.О. Торговельне підприємництво. / Навчально-методичний посібник. К. : Олді+. 2022. 138 с.
13. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Житомирська політехніка, 2023. 280 с.
14. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність [Текст]: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с
15. Університетська освіта: методичні рекомендації до практичних занять та виконання домашнього завдання /уклад.: Л. О. Городецька, М. М. Андрієнко, М. В. Бельзо. К.: НАУ, 2015. 44 с.
16. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво,

торгівля та біржова діяльність»: затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018р. № 1243. – Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/076-pidpriemnitstvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnistbakalavr.pdf>

17. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти / Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти, Європейська спілка здобувачів, Європейська асоціація університетів, Європейська асоціація вищих навчальних закладів, Education International, BUSINESSEUROPE, Європейський реєстр агенцій із забезпечення якості вищої освіти – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua>

18. Організація навчального процесу (положення) / Національний авіаційний Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» Шифр документа СМЯ НАУ РП 11.01.05-01-2019 стор. 7 з 9 університет – Режим доступу: <https://nau.edu.ua/ua/menu/navchannya/kreditno-modulna-sistema/>

Навчальне видання

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації до самостійної роботи
для здобувачів спеціальності 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Укладачі:

ЧУМАК Оксана Володимирівна
КОМАНДРОВСЬКА Вероніка Євгенівна
СОЛОВЙОВА Олена Олександрівна

В авторській редакції

Підписано до друку .....Зам. ....
Формат 60x84/16. Обл. вид. арк. 1,74. Наклад .... прим.
Друк НАУ
пр-т Космонавта Комарова, 1.